

Austatud lugeja!

Ukrainas käib täiemahuline sõda.

Omaval ajal sai palju koolikirjandeid kirjutatud sõjast. Isegi kui see ei olnud etteantud teema. Sest kui arutlus jõudis ühel või teisel moel väärtusteni, siis oli lapsele selge – peaasi, et poleks sõda. Arvan, et see ei olnud üksnes nõukogude propaganda tulemus. Meie vanavanemad olid sõda näinud. Meie vanemad olid sõjajärgsed lapsed. Ka kolmandasse põlve pidi see oma jälje jätma. Lootus oli, et meie lapsed enam sõjast ei kirjuta.

Täna tahan olla eestlase moodi – vait.

Veebruari keskel kirjutas üks Juridica autor, et kui Ukrainas sõjaks läheb, siis pole tal aega artikliga tegeleda. Iseenesest mõistetakse, siis on kõik teine. Täna tuleks öelda – nüüd on kõik teine. Ja enamikule meist ei ole küsimus niivõrd tekkinud ajapuuduses, kuivõrd oma senise tegevuse jätkamiseks motivatsiooni leidmises. Pöörlev ratas on äkiliselt seiskunud ja loomake tabab end mõttelt: milleks see kõik? Mõni nimetab seda tähtsaks depressiooniks, mõni äratuskellaks. Enamik alustab uuesti, esialgu vaikse sörgiga. Nii ei olegi väliselt kuigi palju siin, 1500 kilomeetrit sõjast eemal, muutunud.

Sisemiselt on lugu teine. Enne olid kõigil oma mured, mida rohkem või vähem varjati. Valitses mõttelaad, et kõik probleemid on lahendatavad. Kes lahendamisega hakkama ei saanud, oli ise äpu – sellest ka varjamise soov. Nüüd on meil ühine mure. Seda ei varjata, isegi kui sellest omavahel ei räägita. Sest kõik ei ole siiski meie võimuses. Pole olnudki ega saa kunagi olema.

Ühine mure ei ole meid aga murdnud. Kui sõjategevuse laienemise võimalusest Ukrainas alles räägiti, oli hirmufoon tuntav. Nüüd, mil lahingud Kiievi all käivad, ma hirmu ei taju. Meil võib küll olla keeruline naasta igapäevase elurütmi juurde, kuid me ei ole kõhelnud aitamast ukrainlasi sõnade ja tegudega. Kui kaks aastat tagasi hakkasime õppima viroloogilisi termineid, siis täna viime end kurssi sõjanduse temaatikaga.

Õppida on meil rohkem kui militaarterminoloogiat. Öeldakse, et see on väärtuste sõda; Venemaa peatub vaid jõu ees; Vene meedia levitab väärinfot; kuni pole tõendeid, eitatakse vastutust. Aga meie siin? Loeme vabadust, võrdsust, ausust ja õigusriiki väga olulisteks väärtusteks. Samas, vaatame kasvõi siinse Juridica artikleid. Laura Aiaots ja Anneli Soo osundavad õigustatult sellele, et vähimagi ohu korral kipume haarama vabaduste piiramise järele. Olavi-Jüri Luik ja Rauno Kinkar märgivad, et tavainimesel on suurkorporatsiooni kohtus sageli võimatu võita. See ei ole mõni teine kultuur, mille kohta Paavo Randma oma artiklis ütleb: inimesed määratlevad tõde tihti selle järgi, mis on neile kasulik. Remo Perli arvates on spordikorrupsiooni juhtumid läinud Eestis nii mastaapseks, et need tuleks kriminaliseerida. Niisiis: ka meie enda väärtussüsteemiga pole kaugeltki kõik korras.

Lapsele omaselt olin kunagi veendunud rahu hädavajalikkuses. On aga olukordi, kus sõda ei saa ära hoida teisiti kui agressorile alla andes. Õppetund, mida ukrainlased meile praegu annavad, on just siin. Väärtussüsteemi säilitamise eest tuleb mõnikord maksta väga kõrget hinda, isegi kui see süsteem ei ole ideaalne. Kas meil on õigus lapsemeelselt loota, et keegi maksab selle meie eest?

Iidsed targad ütlevad, et meie võimuses on kaks asja: lasta vaim vabaks ja teha endast parim. Kusjuures taolisest vaimust kantud tegevus ei saavatki olla muud kui õige. Ajalugu on näidanud, et suurim kuri siin ilmas on tehtud siis, kui vaim on end ekslikult valgustatuks pidanud. Olgem vaimuväljal saavutatu tunnustamisel ettevaatlikud – inimhõimustus on selleks liiga piiratud.

Austagem tegusid. Eesti Vabariigi president tunnustas Peep Pruksi tegemisi mh Juridicaga seoses Valgetähe IV klassi teenetemärgi väärilisena. Palju õnne!

Katrin Prükk